

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA, 13. II. 1952

ŠTEV. 11 (471)

Predstavnik slovenskih kmetov zahteva enakopravnost v zbornici

Mandatarji, ki so bili pri kmečkozborniških volitvah dne 25. novembra lanskega leta izvoljeni v Deželno kmetijsko zbornico, so se v soboto, dne 9. t. m., ponovno sestali v Kuherhofu v Celovcu, da na občnem zboru Kmetijske zbornice izvolijo iz svoje srede predsedstvo zbornice.

Prvi ustanovni občni zbor dne 28. XII. 1951 je, kakor znano, brezuspešno potekel, ker so se pojavila različna tolmačenja tistih določil v zakonu, ki govore o številu glasov, ki jih mora za veljavno izvolitev doseči mandatar na predsedniškem mestu.

Takrat so vse frakcije volile svojega kandidata in je dobil Gruber (ÖVP) 12, Kaufmann (VdU) 6, Ogris (KGZ) 2 in Steiner (SPÖ) 5 glasov. Po mnenju deželnega glavarja kot predsednika občnega zbora nihče ni bil izvoljen za predsednika zbornice, ker nihče ni dobil nadpolovične večine dočim je ÖVP stala na stališču, da je Gruber izvoljen, čeprav je ostal v manjšini. Pozneje so se najrazličnejši ustavni juristi skoro poldrugi mesec belili glave z uganko, kdo ima prav in se vse do ponovnega občnega zbora prav tako niso mogli zediniti.

Na sobotnem občnem zboru pa se je videlo, da se dajo tudi taki spori rešiti tako, da ostane volk sit, koza pa kljub temu cela. Pri tajnem glasovanju je namreč tokrat Gruber dobil 18, Kaufmann pa 5 glasov, en listek je bil prazen, Kaufmann sam pa odsoten. Torej se je 6 zborniških svetnikov, med temi očitno vseh pet socialistov, ki sprva za ÖVP-kandidata niso imeli preveč srca, po daljšem mešetarnjenju zamajalo v prid Hermanu Gruberju, ki je bil na ta način izvoljen za predsednika zbornice. Nato je avtomatično prišel na 1. podpredsedniško mesto Wilhelm Kaufmann (VdU), na mesto 2. podpredsednika pa Valentin Mayerhofer (ÖVP).

Pred zaključkom občnega zbora je vodja frakcije socialističnega Arbeitsbauernbunda stavil predlog o novelizaciji zakona o Kmetijski zbornici, ki naj omogoči razširitev predsedstva tako, da bi Arbeitsbauernbund dobil 3. podpredsednika. Ta predlog je občni zbor soglasno sprejel.

Zborniški svetnik Janko Ogris iz Bilčovsa pa je predlagal še dodatno spremembo zakona in sicer:

1. naj se slovenščina prizna kot drugi uradni jezik v zbornici in

2. Zveza slovenskih zadrug naj dobi v zbornici svojega zastopnika enako kakor ga ima nemška Zadruga zveza.

Ta predlog je bil dodeljen pristojnemu mestu v obravnavanje.

Ko je prezident Gruber pozval vse zborniške svetnike k sodelovanju jim je zagotovil, da

bo izvrševal svoje dolžnosti neodvisno od strankarske naklonjenosti samo v korist kmečkih interesov. Ozemlje s slovenskim prebivalstvom pa ima tozadevno iz preteklosti zelo slabe izkušnje, vsled česar bo potrebno, da bodo vsi naši izvoljeni zastopniki v deželni, v okrajnih kmečkih zbornicah in občinskih kmečkih odborih bdeli na tem, da tudi v bodoče ne bo ostalo samo pri lepih besedah, od katerih naše kmečko ljudstvo ne more živeti.

Slovenci v Trstu odprli Ljudsko knjižnico

Minuli teden je bil v Gregorčičevi dvorani v Trstu ustanovni občni zbor Ljudske knjižnice, ki si je zastavila nalogo, da širi slovensko kulturo in splošno izobrazbo med slovenske prebivalce Tržaškega ozemlja.

Pretekli petek, na dan obletnice Prešernove smrti, pa je bila slavnostna otvoritev Ljudske knjižnice, ki ima do sedaj zbranih okoli 3000 knjig, najboljših del domačih in tujih pisateljev. Otvoritvi so prisostvovali številni povabljeni, ki jih je pozdravil predsednik knjižnice Vlado Premru. Za njim je govorila prof. Nada Ruplova o zgodovini slovenske knjige ter ugotovila, da so si Slovenci na ozemlju nekdanje Julijske krajine zgradili veliko kulturno ogrado, ki častno predstavlja umstveno silo našega naroda. „Stremeti moramo,“ je dejala, „da bo današnji rod ustvaril neprekinjeno zvezo med preteklostjo in bodočnostjo ter v svojem snovanju pomaknil našo kulturo še više.“

Z otvoritvijo nove Ljudske knjižnice so si Slovenci na Tržaškem ozemlju ustvarili poleg že obstoječe Študijske knjižnice novo kulturno ustanovo, iz katere bodo črpali nove sile v borbi za svoje pravice.

IZSEL BO ALBUM NARODNIH HEROJEV

V letošnjem letu — verjetno že sredi leta bo Glavni odbor Zveze borcev NOV Slovenije izdal album narodnih herojev Slovenije. Album narodnih herojev, v katerem bodo življenjepisi in fotografije 54 narodnih herojev Slovenije, bo izdan v počastitev desetletnice oborožene vstaje slovenskega naroda. — Posebna komisija, ki je bila ustanovljena pri GO Zveze borcev za izdajo tega albuma, je že začela z delom.

Italija ne bo več plačevala reparacij SZ

V pismu, ki ga je zastopnik italijanskega zunanjega ministrstva predal sovjetskemu poslaniku v Rimu, sporoča Italija Sovjetski zvezi, da se ne čuti več vezane na dolžnosti, katere ji nalaga njena mirovna pogodba z ozirom na Sovjetsko zvezo. Predvsem gre tu za reparacije, ki jih mora Italija še vedno plačevati.

Neki vzrok za ta postopek lahko iščemo v dejstvu, da je Sovjetska zveza doslej že petkrat preprečila sprejem Italije v OZN z uporabo vetopravice. V pismu je namreč re-

čeno, da „sovjetski veto ne žali samo čast italijanskega naroda, ampak mu jemlje tudi priznano pravico ter s tem predstavlja kršitev obveznosti, ki jih je Sovjetska zveza s svojim podpisom pod italijansko mirovno pogodbo prevzela napram Italiji“.

Za naprej, pravi italijanska nota, se bo Italija ravnala po situaciji, ki jo bo ustvarilo zadržanje sovjetske vlade. To očitno pomeni, da bo Italija spremenila svoje stališče, čim ga bo spremenila glede na Italijo tudi Sovjetska zveza.

Trygve Lie: Manj strahu pred vojno

Pretekli teden je generalni sekretar OZN Trygve Lie izrazil mnenje, da je strah pred vojno sedaj manjši kot pred letom dni. Na tiskovni konferenci, ki jo je imel v Parizu, je poudaril, da predstavljajo razgovori štirih velesil o razorožitvi korak naprej. Izrazil je dvom, če bo mogoče doseči razorožitev letos ali prihodnje leto, vendar pa je vsekakor, da se je vsa stvar vsaj premaknila z mrtve točke.

Glede letošnjega zasedanja Generalne skupščine je Trygve Lie dejal, da se je pokazalo, da Združeni narodi spodbujajo k novim naporom za sporazum. Nacionalne težnje narodov Srednjega vzhoda se kažejo v marsikaterem sklepu Generalne skupščine. Stare in nove interese na Srednjem in Daljnem Vzhodu je treba vskladiti. Miroljubne rešitve pa so mogoče le, če temelje na medsebojnem priznanju pravic in obveznosti iz Ustanovne listine OZN.

Svet Atlantskega pakta bo zasedal v Lizboni

Začasni odbor Atlantskega pakta je končal razprave o osnutku resolucije, ki govori o finančnih naporih 12 držav članic Atlantskega pakta pri ustanavljanju skupne obrambe. Dosežen je bil sporazum o osnutku resolucije, iz vzmehi določenega števila članov glede katerih je še potreben nasvet vojaškega odbora. Načrt resolucije bo popolnoma izdelan še pred zasedanjem mešanega odbora (začasnega in vojaškega odbora), ki bo v Lizboni nekaj dni pred prvo sejo Sveta Atlantskega pakta.

Med delom začasnega odbora so predstavniki različnih držav razložili gospodarske težave, ki jih imajo njihove vlade pri ustvarjanju ciljev, katere je določil začasni odbor. Končni osnutek bo predložen v potrditev Svetu Atlantskega pakta.

Svet namestnikov ministrov Atlantskega pakta je priporočil, da bi sestavek Sveta Atlantskega pakta, ki je bil določen za 16. t. m. v Lizboni, preložili na 20. februar.

Pot, ki jo kaže Slovenska kmečka zveza našemu podeželju, je združitev kmetov v samopomoči in samoobrambi pred njegovimi izkoriščevalci in zavajalci.

Kmetijski visokošolski tedni Slovenske kmečke zveze

Deset dni že stoji naše podeželje pod vtišom „Kmetijskih visokošolskih tednov“, ki jih prireja Slovenska kmečka zveza. Deset dni se dan za dnem zbirajo kmetje naših vasi k predavanjem o svojih življenjsko važnih gospodarskih panogah ter vprašanjih, ki jih neposredno prizadevajo in h katerim jim doslej še nihče ni dal izčrpnega pouka, navodil in smernic. Vsa predavanja segajo v živo in odkrivajo jedro sodobnega kmetovanja, njegove gospodarsko-strokovne, socialne in agrarno-politične problematike, ki ga mora poznati kmetovalec, če hoče, da se bo na svoji zemlji obdržal.

Volitve v kmetijsko zbornico v minuli jeseni so potrdile gospodarsko zapostavljenost kmetijstva na Slovenskem Koroškem, so črno na belem pribile dejstvo, da je donosnost našega kmetovanja prav zaradi že desetletja trajajočega zapostavljanja slovenskega podeželja tako v posredovanju gospodarske izobrazbe kakor tudi potrebnih in razpoložljivih podpor daleč pod deželnim povprečjem in da stojimo v glavni veji našega kmetijstva — v živinoreji — blizu poloma. Navzlic tako usodnim ugotovitvam in kljub temu, da je Avstrija v prehrani in oskrbi ljudstva v veliki stiski, merodajni činitelji niti pomislili niso na to, da bi tudi našemu kmetu s temeljitim gospodarsko izobraževalnim delom odprli in pospešili še zdaleka neizčrpano proizvodno zmogljivost njegove zemlje. Štiri kmetijske visokošolske tedne je deželna kmetijska zbornica po vojni že priredila, vendar vse samo v Celovcu in za omejen krog gospodarsko daleč nad povprečjem izsolanih strokovnjakov in praktikov. Namen je prozoren: ustvariti še večji prepad med pospeševanimi in nepospeševanimi, obdržati in potisniti naše podeželje v še večjo zaostalost.

Pomen kmetijskih visokošolskih tednov Slovenske kmečke zveze ni samo v tem, da je šla s svojimi predavatelji — priznanimi in poznanimi odličnimi strokovnjaki iz Slovenije, naših gospodarskih organizacij in koroških kmetijskih ustanov — med ljudstvo in da mu nudi čisto še nepojmljive gospodarske in moralne vrednote, pomen se zrcali tudi v tem, da je Slovenska kmečka zveza tako korenito zajela našega gospodarsko zbezanega in že skoro obupajočega kmečkega človeka, da se je je oprijel z vsem, zaupanjem in razumevanjem, da je ona edini činitelj po naših vaseh, ki kaže pravilno pot h gospodarskemu napredku, ohranitvi njegove domače grude in zboljšanju njegovih gospodarskih, socialnih in kulturnih razmer.

Pot, ki jo kaže Slovenska kmečka zveza našemu podeželju, je združitev kmetov v samopomoči in samoobrambi pred njegovimi izkoriščevalci in zavajalci. To pot si danes naše kmečko ljudstvo prisvaja brez razlike na osebo, no prepričanje in svojo politično pripadnost. Naše kmečko ljudstvo odklanja razkol v svojih vrstah, ker vsak dan teže občuti, da mu ta lahko samo škoduje. Naše kmečko ljudstvo pa postaja tudi gluho za vsa prišepetavanja, za katerimi vidi v ozadju ozke strankarsko-politične, nikakor pa ne kmečke interese in nagibe.

Naše kmečko ljudstvo v teh dneh vsepoved s svojo številno in živo udeležbo na predavanjih kmetijskih visokošolskih tednov manifestira svojo odločnost in pripravljenost, da o svoji stvari in o svoji usodi odloča samo po svojem razumu in gre zavestno preko vseh poskusov cepljenja in razdvajanja s katere koli strani.

Kmetijski visokošolski tedni Slovenske kmečke zveze zgovorno kažejo, da je SKZ postala in se izkazala kot hrbenica našega kmečkega ljudstva v njegovem socialnem stremljenju in gospodarskem boju proti raznarodovanju — za obstoj na svoji zemlji.

Katoliški duhovniki pri predsedniku vlade Slovenije

Predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko je sprejel delegacijo Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov, ki so mu izročili prošnjo društva, naj se uredi vprašanje socialnega zavarovanja duhovnikov. Njihova prošnja temelji na odredbi zvezne vlade iz maja 1951, ki predvideva socialno zavarovanje duhovnikov. V Srbiji je socialno zavarovanje duhovnikov že urejeno.

Predsednik Marinko je obljubil, da bo vlada storila vse, da se to vprašanje zadovoljivo reši. Kot se izve, so se v Svetu za narodno zdravje in socialno politiko Slovenije že začeli razgovori za sklenitev odgovarjajočega sporazuma.

Berlin. — Poročila iz zapadnega Berlina pravijo, da so vzhodne oblasti odredile za propagandnega ministra vzhodne nemške vlade Gerharta Eislerja hišni zapor. Eisler je bil med vojno v ZDA, l. 1949 pa je pribežal v Vzhodno Nemčijo.

Vatikan noče sporazuma z Jugoslavijo

Jugoslovanska vlada je že lansko leto sklenila sporazum s predstavniki srbske pravoslavne cerkve glede njenih odnošajev do države. Podoben sporazum je bil sklenjen in bo v kratkem podpisan tudi z muslimani.

Jugoslovanska vlada je ponudila tak sporazum tudi zastopnikom katoliške cerkve v Jugoslaviji. Kljub želji velikega števila katoliških duhovnikov, zlasti članov Cirilmetodijskega

društva v Sloveniji in škofov dalmatinske in in goriške oblasti, da bi prišlo do takega sporazuma, pa je vodstvo katoliške cerkve v Jugoslaviji odklonilo tak sporazum, čeprav bi prinesel cerkvi in duhovnikom številne ugodnosti. Napori jugoslovanskih oblasti, da se uredi položaj verskih funkcionarjev, so izraz nadaljevanja politike pravih odnosov med državo in cerkvijo, ki ima svoj začetek že v NOB. Po vojni je Jugoslavija dala več milijonov za popravilo cerkva v Sloveniji, za zgraditev semenišča v Vipavi pa do sedaj 7 in pol milijona dinarjev.

Medtem ko daje ljudska oblast letno okrog 20 milijonov dinarjev pomoči katoliškim duhovnikom, pa Vatikan trdi, da je bodočnost katoliške cerkve in duhovništva v Jugoslaviji ogrožena, čeprav je znano, da delujeta v Jugoslaviji dve katoliški fakulteti v Zagrebu in Ljubljani, 6 bogoslovij in 8 srednješolskih semenišč. Vatikanska propaganda trdi, da se zatira katoliško časopisje, čeprav se tiskajo in razpečavajo številni katoliški časopisi, brošure in knjige. Kdor je nasel protijugoslovanski propagandi o preganjanju katoliške cerkve in duhovnikov, bo težko verjel, da so danes v Jugoslaviji 4 nadškofije, 14 škofij, 2 apostolska administratorja, 5.000 cerkva in 4.400 kapelic. Ta dejstva najbolje dokazujejo lažno propagando o preganjanju katoliške cerkve v Jugoslaviji.

Beograjski časopis za politična vprašanja „30 dana“ objavlja v svoji zadnji številki članek pod naslovom „Vatikan in Jugoslavija“, v katerem poudarja, da Vatikan od časa do časa sproži gonjo proti Jugoslaviji, v prvi vrsti z namenom, da ji škoduje na mednarodnem polju. Tako je Vatikan pred odhodom De Gasperi v Washington v zapadnih časopisih začel s propagando o preganjanju duhovnikov in o zatiranju katoliškega tiska v Jugoslaviji. Ko so se decembra lanskega leta in letos januarja razgovarjali o pomoči zahoda Jugoslaviji, je Vatikan sprožil nov propagandni val o preganjanju katoliške cerkve.

V zadnjem času je Vatikan v švicarskem in italijanskem tisku postavil neke pogoje za rešitev spora z Jugoslavijo, pogoje — piše list —, ki dokazujejo, da ne gre za vero, temveč za določene politične cilje. Po listu „Zürcher Zeitung“ zahteva Vatikan spremembo jugoslovanskega zakona o poroki, obsežen pouk vero-

uka v šolah in svobodo verskega časopisja. V tej zvezi časopis „30 dana“ poudarja, da je v mnogih državah, na primer v Ameriki, Švici, Portugalski, Holandiji in v državah Latinske Amerike veljavna samo civilna poroka, da so v Franciji že pred sto leti uvedli laične šole, pa se Vatikan vendarle ne zaletava v te države.

Vatikan se razburja, ker je v Jugoslaviji pouk verouka fakultativen, se razburja in kriči o preganjanju cerkve, čeprav je znano, da v Jugoslaviji svobodno delujeta teološki fakulteti v Zagrebu in v Ljubljani ter na ozemlju Hrvatske pet višjih in sedem srednjih katoliških bogoslovij, v Bosni pa katoliška gimnazija, čeprav je znano, da katoliška cerkev izdaja razne brošure, knjige in časopise. Tako izdaja v Zagrebu glasilo katoliške škofije „Gore srca“, ki se tiska v 10.000 izvodih, v Sloveniji pa „Nova pota“.

Toda, poudarja list „30 dana“, če katoliška cerkev — a to velja tudi za ostale veroizpovedi — smatra, da ima pravico postavljati svoje pogoje glede svojega tiska, ima tudi država pravico postavljati svoje pogoje, da bi onemogočila zlorabo take svobode. Časopis opozarja na to, kako je katoliški tisk pisal pred vojno in med njo, ter zaključuje: „Cerkveni tisk je bil samo po imenu cerkveni. Dejansko pa je bil orodje politične reakcije. Vatikan bi očitno hotel, da bi imel tudi danes v Jugoslaviji tisk, ki se ne bi pečal z vprašanji vere, temveč ki bi pod krinko vere izvajal reakcionarni politični vpliv ter izzival rasno in šovinistično sovraštvo. Časopis „30 dana“ poudarja na koncu članka, kako različna je propaganda Vatikana glede drugih držav. V primeru Jugoslavije je vatikanska propaganda brutalna, ker se Vatikan že s samim obstojem Jugoslavije ne more pomiriti.

Vesti iz Jugoslavije

ZADRUŽNIKI SO SE POSVETOVALI

V Beogradu je bila konferenca Glavne zadrugne zveze Jugoslavije, na kateri so za drugim razpravljali tudi o socialnem zavarovanju zadrugnikov, o odnosu kmetijskih zadrug do obrtniških nabavljalnih in drugih nekmetijskih zadrug ter o zdravstvenih zadrugah, ki so imele svojčas velik in važen pomen zlasti v Srbiji.

Ta konferenca je bila prva priprava za zasedanje plenuma Glavne zadrugne zveze Jugoslavije, ki je bilo 10. februarja v Beogradu.

VEDNO VEČ DELOVNIH ZADRUG

V zadnjih dveh mesecih je stopilo v okraju Orahovec v osiješki oblasti v kmečke delovne zadrug 530 novih gospodarstev. V tem času je bilo ustanovljenih tudi nekaj novih kmečkih zadrug. Novo ustanovljena kmečka delovna zadruga v vasi Zdenci ima 108 gospodarstev in v Bokšič Lugu 131. Največja na novo ustanovljena zadruga v Bokšiču šteje 160 gospodarstev. Delovna zadruga v vasi Kutovi je sprejela novih 40 članov, zadruga v Benkovicah pa 30. Množično pristopanje v delovne zadrug je posledica živahnega političnega dela in uspehov prej ustanovljenih zadrug.

v Nemčiji. Njihovim nameram pa je poleg tega botroval Mussolini s svojimi fašističnimi bandami.

Heimwehrovci kneza Starhemberga, Feya in drugih avstrijskih fašističnih voditeljev so se že cele mesece pripravljali na napad, v prvih dneh februarja pa še stopnjujejo svoje provokacije napram avstrijskim delavcem. Zbirajo se pred vsem okoli mest in industrijskih središč. Policija, v rokah istih vladodržcev, pa že tedne preiskuje delavske domove po skritem orožju.

V ranem jutru 12. februarja se začnejo prvi boji v Linzu. Gre za delavski dom, ki ga je napadla Heimwehr in ga hoče zasesti. Prvi strel počijo. Tudi na Dunaju pretrgajo strelji mirni zrak, tudi tu gre borba za delavske domove. Povsod se pogumni Schutzbündlerji zoperstavijo težko oboroženim heimwehrovskim bandam. Prve žrtve že nosijo z bojišč. Po vsej državi plameni boj za ohranitev demokracije, pridobitev zadnjih let, traja še drugi, še tretji dan. Ne samo na Dunaju, kjer sta znana Münichreiter in Weissel, in v Linzu, tudi drugod, posebno pa tam kjer stoji Koloman Wallisch s svojimi štajerskimi borci Schutzbunda.

Pred težko oboroženimi sovražniki se mo-

Karachi. — V Karachiju je bil podpisan sporazum o ameriški pomoči Pakistanu v znesku 10 milijonov dolarjev.

Tokio. — V Tokiu je bilo uradno sporočeno, da bo japonska delegacija v kratkem odpotovala na Formozo, da bi začela s Cankajškovo vlado pogajanja za sklenitev mirovne pogodbe in pričakuje, da se bodo pogajanja končala do konca februarja.

New Delhi. — V Pakistanu so začeli graditi 11 novih tekstilnih tovarn. To bodo prve pakistanske državne tovarne, ki bodo krile blizu 30% domačih potreb po tekstilih.

Po poročilih, ki so prispele iz Karachija, ima pakistanska vlada namen, da bo v kratkem začela graditi dva velika kombinata volnenih tkanin. Vse potrebne naprave za te nove pakistanske tovarne so nabavili predvsem v Veliki Britaniji, deloma pa v ZDA in Kanadi.

Tudela. — Reka Ebro je prestopila bregove in preplavila mesto Tudelo v Nevarri ter pretrgala vse komunikacije s Panplono. Od leta 1871 je to najhujša poplava v teh krajih. Nekatere reke so narastle za celih 6 metrov ter razrušile obrambne nasipe. Reševalne skupine se vozijo v čolnih po mestu in rešujejo prebivalstvo. V nekaterih delih mesta je voda 2 m visoka. Povzročeno škodo cenijo na 15 milijonov peset. Človeških žrtev doslej ni bilo.

Pariz. — Mednarodna komisija, ki je bila sestavljena po sklepu resolucije Generalne skupščine OZN z nalogo, da izvede anketo o možnosti volitev v vsej Nemčiji, je imela prvi sestanek v ponedeljek 11. februarja. Člani komisije so zastopniki Brazila, Pakistana, Islandije, Nizozemske in Poljske. Poljska vlada je sporočila, da njen zastopnik ne bo sodeloval pri delu te komisije.

Rim. — V Italiji je 8. februarja stavkalo 20.000 pristaniških delavcev, ki so včlanjeni v generalni konfederaciji dela. Stavkali so samo en dan. Delavci zahtevajo zvišanje mezd in prepoved dela v pristaniščih za tiste delavce, ki niso uvrščeni v kategorijo pristaniških delavcev.

Bagdad. — Te dni je bil sklenjen nov sporazum med iraško vlado in inozemskimi petrolejskimi družbami v Iraku. Po določbah sporazuma bo Irak dobival 25% dohodkov od petrolejskih virov v Kirkuku in Mosulu, in tretjino dohodkov od virov v Basri.

Sporazum bo v kratkem predložen parlamentu v ratifikacijo. Računajo, da bo takoj ratificiran navzlic zahtevi opozicije, da bi dobil Irak 50% dohodkov družbe.

Beograd. — Te dni sta spet dva bolgarska graničarja pobegnila na jugoslovansko ozemlje: Velko Dimitrov Braceklinski iz Čapajeva (prej Carski izvor) v gornjeorahovskem okraju in Todor Georgijev Todorov iz Kruševa v sevlijskem okraju. Oba sta izjavila, da sta pobegnila iz Bolgarije zaradi neznosnih nasilstev nad delovnimi in poštenimi ljudmi.

Haag. — Nizozemski parlament je z veliko večino ratificiral zakonski predlog o udeležbi Nizozemske v zahodnoevropski vojski.

Bratje podajte si roke

V italijanski poslanski zbornici je zadnji petek prišlo do prizora, ki ni redek v rimskem parlamentu: pretep med krščanskodemokratskimi poslanci in poslanci informbirojske skupine. Povod so bile besede poslanca Giaccheri, ki je kominformističnemu poslancu in sedanjemu glavnemu uredniku rimske izdaje kominformističnega lista „Unita“ Pietru Ingrau očital njegovo fašistično preteklost. Pretep je bil tako silovit, da ga je predsednik spodnje zbornice zatrl šele s pomočjo slug, ki so ločili preveč razgrete in boksarsko razpoložene poslance.

Pietro Ingrao, ki je danes poslanec KPI in glavni urednik rimske izdaje „Unita“, je nekoč pri različnih fašističnih literarnih konkurzi (to mu je tudi očital krščanskodemokratski poslanec Giaccheri) sodeloval s svojimi hvalnicami fašističnemu režimu. Poleg tega se je ukvarjal tudi s kritiko in političnimi spisi. Kot tak je bil stalni sodelavec fašističnih časopisov in revij. Na konkurzi pa je le malo manjkalo, da ni zasedel prvega mesta. To nerazumevanje njegove „poezije“ je bilo tudi vzrok, da se je „skregal“ s fašizmom.

Vendar je bil Giaccheri s svojim očitkom Ingraove „fašistične preteklosti“ zelo skromen, ker je izjavil, da je sedanji urednik „Unita“ sodeloval samo na enem izmed številnih fašističnih literarnih konkurzov. To pa je bržkone napravil zato, ker je nekdanji razsodnik na takih konkurzi — Amintore Fanfani — sedaj minister v De Gasperijevi vladi, medtem ko se je fašističnih literarnih natečajev udeležil tudi poslanec Taviani, ki je sedaj državni podtajnik v De Gasperijevi vladi.

Torej so današnji krščanski demokrati in kominformisti bratje iz nedavno pretekle fašistične dobe. Samo čudno, da se medseboj tepejo, ko bi si pa lahko podali roke!

Pohotneža v kuti ščitijo z odkupnino

Pred enim tednom je bila v Welsu na Zgornjem Avstrijskem sodnijska razprava proti frančiškanskemu patru Ernestu Lutterottiju, na kateri je obtoženec moral priznati, da se je spolno pregrešil zoper tri mladostne fante, ki jih je imel pod svojim „vzgojnim“ nadzorstvom v nekem frančiškanskem konviktu v Steyru. To dejstvo, ki je s patrovim priznanjem absolutno dokazano, je še toliko bolj zanimivo, ker je ob neki športni prireditvi preprečil prav ta „strogo moralni“ pater, da bi športniki iz vsega sveta, ki so se prireditvi udeležili in med katerimi so bila seveda tudi dekleta, dobili prenočišče

v prostorih omenjena frančiškanskega konvikta.

Ko so patrovi „grehi“ postali znani v javnosti in ko se je zanj in za njegova nečedna dejanja začela zanimati policija, je pobegnil iz Steyra in bil pozneje aretiran v Salzburgu. Kdor bi mislil, da bo frančiškanski red za ta njegova dejanja patra Ernesta Lutterottija kakorkoli kaznoval, se bridko moti. Nasprotno, kljub temu, da je znano, da so frančiškani takozvani beraški red, so vendar mogli plačati kavcijo, tako da je pater bil spet izpuščen in se je lahko prosto gibal do obravnave.

Spomnimo se 12. februarja 1934

S kratko prekinitvijo dela in s proslavami v posameznih obratih se je avstrijsko delavstvo, kot vsako leto, tudi včeraj spomnilo žrtev februarjskih bojev leta 1934. In ravno letos je ta spomin posebno pomemben, kajti samo nekaj tednov je šele od tega, ko je avstrijsko vrhovno upravno sodišče razsodilo, da se glavnemu krivcu za februarjske žrtve, knezu Starhembergu vrnejo vsa njegova posestva. Upravičeno se sprašuje avstrijski delovni človek, ali naj bi ta čudna velikodušnost do onega izmed grobarjev prve avstrijske republike pomenila prvi korak na poti k novemu februarju 1934? Da pa do tega ne sme priti, v tem si je vse delovno ljudstvo Avstrije edino, za tem moramo stremeti tudi mi koroški Slovenci in podpreti borbo naprednih sil v državi. Poslušajmo Prežihovega Voranca in osvojimo si njegovo mnenje o februarjskih dogodkih, ki ga je strnil v sledečem stavku iz njegovega spisa „Dunaj“, že leta 1947 objavljenega v našem listu: „Poraz februarjske vstaje je pomenil rojstvo fašizma na Dunaju, ki je že v juliju istega leta dvignil glavo, dokler ni leta 1938 zagospodoval

nad „Rdečim Dunajem“. Ta fašizem pa je terjal pozneje ogromne žrtve tudi od nas, ko nas je izseljeval, metal naše ljudi v zapore in koncentracijska taborišča in jih zverinsko pobijal. Zato ne bo odveč, če se tudi mi spomnimo tistega za propad prve avstrijske republike tako usodnega 12. februarja 1934.

Ponedeljek je bil, siv, meglen dan — začetek tedna, ki naj bi ostal v spominu vsem, ki so ga neposredno doživeli v njegovih krvavih dogodkih. Ozrače je bilo polno napetosti, ki je že dosegala svoj vrhunec.

Dan poprej je Fey, eden izmed zeleno-fašističnih voditeljev, napovedal: „Jutri bomo šli na delo in opravili ga bomo do konca!“ V svojem časopisu berejo dunajski delavci to „vojno napoved“. Cilj sovražnikov avstrijske demokracije je torej jasen. Že prihaja odkrita diktatura: „avstrijsko delavsko gibanje, napredne in demokratične sile je treba razbiti, upor proti fašizmu krvavo zadušiti“ — to je bila perspektiva Dollfussov, Feyev in Starhembergov, ki jim je bil vzgled Hitler in njegova že eno leto trajajoča vladavina

rajo delavci-borci zateči v mestih v stanovanjske bloke, na deželi pa v gozdove. Povsod skušajo odbiti krvavi napad fašizma. Zaman. Po junaških bojih morajo opustiti. Potem nastopijo vislice „krščanske vlade“ svoj posel. Smrtno ranjeni Münichreiter, ki so ga hlapci fašizma v zdravniških oblekah označili kot sposobnega za sodnijsko obravnavo, na kateri ga obsodijo, je prvi, ki umre na vislicah. Tudi Weissela in nekaj dni pozneje Kolomana Wallischa — kdo ne pozna teh imen junakov avstrijskega delovnega ljudstva — zateče ista usoda.

Stotine mrtvih delavcev in njihovih zvestih tovarišev iz ljudstva na deželi, — na tisoče ranjenih delavskih žena in otrok, — s topovi razstreljena delavska stanovanja, — razbite vse demokratične pridobitve in pravice širokih množic delovnega ljudstva — to je obračun februarjskih dogodkov leta 1934. Zgrajena na preliti krvi borcev za demokracijo, na razstreljenih stanovanjih delovnih ljudi se začne doba zasvoženega režima Dollfussa, Starhemberga in pozneje Schuschnigga. Pa samo za kratek rok, potem mora prepustiti svoje mesto krvavemu režimu nacizma, ki tedaj že s vsemi močmi korača drugi svetovni vojni nasproti...

KOLENDAR

Sreda, 13. februar: Gregorij
Četrtek, 14. februar: Valentin
Petek, 15. februar: Jordan

SPOMINSKI DNEVI

13. 2. 1883 — Umrl v Benetkah pesnik in skladatelj Richard Wagner.

KRATKE VESTI

Trinajstletni Erwin Maier v Pliberku je padel pri smučanju in si zlomil nogo. — Snežna teža je zrušila ostreže stanovanjske hiše pri posestnici Neži Čebul v Smihelu pri Pliberku. Škoda cenijo na okoli 30.000 šilingov. — Kmet Ernst Schrittwieser pri Vrbi si je pri smučanju zlomil desno spodnje stegno. — Celovški mestni svet je na predlog svetnika Novaka sklenil, da bo po desetletni ukinitvi spet vzpostavil tujkoprometni urad. Ustanovitev tujsko prometnega urada je narekovala nujna potreba zaradi vedno bolj se razvijajočega tujskega prometa na Koroškem. — V Zrelcu se je dne 7. t. m. pripetila prometna nezgoda. Osební avtobus, ki je bil zaseden z 32 potniki se je izognil 5-tonskemu tovornemu avtu, ki je privozil nasproti in zavozil predalec na cesti ni rob, nakar je strmoglavil čez brežino. Samo visoki sneg je preprečil, da se avtobus ni popolnoma prevrnil in ni nastala večja nesreča. Pozneje so avtobus potegnili spet na cesto, ki je nato nadaljeval vožnjo. — V četrtek preteklega tedna so prepeljali v beljaško bolnišnico nekega 56-letnega moža, ki je imel nevarno zastrupljenje z bencinom. Na glavi mu je zevala globoka rana. V bolnišnici je navedel, da je hotel zgrabiti za steklenico z žganjem, pa je pomotoma prijel za steklenico napolnjeno z bencinom. Še le, ko je potegnil nekaj krepkih požirkov je opazil svojo pomoto. V svoji zmedbi je zgrabil za sekuro in si sam prizadejal poškodbo na glavi. — V četrtek so neznani storilci pri belem dnevu, med 13. in 14. uro, vlomili v športno trgovino na Fleischmarktu v Celovcu in odnesli nad 2.000 šilingov v gotovini in različne moške in ženske športne artikule. Kakor so najprej ugotovili, znaša skupna škoda okoli 15.000 šilingov.

Koroške požarne brambe so v letu 1951 izvršile pomembno in koristno delo. Kakor posnemamo iz požarne statistike za leto 1951, so požarne brambe rešile v preteklem letu 22.461.000 šilingov narodnega premoženja, dočim je znašala po požarih nastala škoda okoli 11 milijonov šilingov. Požari so v preteklem letu zadeli 138 kmetijskih objektov, 118 privatnih stanovanj, 84 obrtnih obratov, 12 gostiln in hotelov in 2 skladišča žag in lesa. Pri požarih je poginilo 237 kosov živine. Največ požarov navajajo meseca avgusta, najmanj pa februarja. Število požarov razdeljenih na posamezne okraje izkazuje v Celovcu 136 požarov, nato sledi Celovec — dežela s 47 požari, Št. Vid ob Glini s 45, Spittal s 40, Wolfsberg s 31, Beljak s 26, Velikovec s 14, Smohor s 12 požari. Kot glavni vzrok požarov navaja statistika zanikrnost. Številni so požari, ki jih povzročijo otroci, ki se igrajo z ognjem, užigalicami itd.

„SLOVENSKI PLES“ V CELOVCU

O posrečeni in dobro uspeli prireditvi „Slovenski ples“ v Funkhausu v Celovcu bomo podrobneje poročali v prihodnji številki. Vsi udeleženci so odnesli nerazdeljen vtis, da je bila ta velika družabna prireditev nekaj edinstvenega in se je ta smeli načrt končal s popolnim uspehom.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

Igralska skupina na Brnci vabi na prireditev, ki bo v soboto, dne 16. februarja, ob 20. uri in v nedeljo, dne 17. februarja, ob 14. uri pri Prangerju v Zmoticah.

Nasporadu: veseloigra

„PEG, SRČEK MOJ“

Igra je primerna za pustni čas, je polna zdravega humora in zabavnih scen. Prisrčno vabljeni!

GLASBENI FESTIVAL V SALZBURGU

V kratkem bo v Salzburgu glasbeni festival, ki ga bo priredilo Mednarodno društvo za novo glasbo. Izmed 150 glasbenih del, ki so jih za ta festival poslali skladatelji iz 23 držav, je komisija izbrala med drugimi tudi orkestralno skladbo slovenskega skladatelja Matije Bravničarja, ki jo bodo izvajali na festivalu.

Tudi letos žrtve plazov

V Melkde v Malem Walsertalu je v noči od nedelje na ponedeljek zahteval snežni plaz 19 smrtnih žrtev. Z višine 2300 metrov je plaz zasul planinsko kočo, v kateri se je nahajalo 49 oseb, med temi 46 zimskih športnikov iz Nemčije. Devetnajst oseb je bilo mrtvih in nadaljnjih deset oseb težko poškodovanih. Samo dvajset oseb je moglo rešilno moštvo rešiti, ki niso bile poškodovane. Koča je bila v višini kakih 1500 metrov v znožju 2300 metrov visoke obmejne gore med Predarlško in Nemčijo. Kočo obiskujejo pozimi stalno nemški turisti in športniki.

Slike na pajčevinah

Dunajski slikar Justin Szodan je bil eden zelo redkih, ali pa morda edini umetnik, ki je zapustil 48 slik na pajčevinah. Morda je še kak drug slikar poskusil slikati na pajčevine, malo pa je verjetno, da bi se še kdo ukvarjal s to vrsto umetnosti tako vztrajno in uspešno kakor se je Szodan. Potreboval je seveda mnogo pajčevin. Najprej jih je nabiral po kmečkih hišah in stajah. Da pa bi mu ne bilo treba hoditi po vaseh, je nabral nekaj pajkov in jih prinesel domov, misleč da mu bodo napletli dovolj pajčevin.

Nekaj časa so pajki res pletli pajčevine. Ker pa jih je slikar sproti pobiral, so se očitno naveličali delati tlako in se preselili v drugi kot njegove sobe. Ko jih tudi tam ni pustil pri miru, so pa sploh nehali pletti pajčevine. Szodan je zapustil kot rečeno 48 oljnih in akvarelnih slik na pajčevinah. Najmanjša Indijski slon, meri 11 kvadratnih milimetrov, največja Ustvaritev sveta pa ima format 11×17 centimetrov.

Eiffelov stolp

V Parizu so zgradili ob vhodu na Marsovo polje leta 1889 velikanski stolp, ki je še zdaj najvišji na svetu. Zgradil ga je sloveči francoski konstruktor mostov Eiffel in po njem je dobil tudi ime. Stolp ima obliko štirioglate piramide in visok je 300 metrov. Ves stolp je narejen iz železa. V višini 58 metrov visoko ima sedem metrov široko teraso. Na njej so tri restavracije in koncertna dvorana, okrog nje pa 283 m dolgo izprehajališče. Druga terasa je 116 m visoko in tudi okrog nje je izprehajališče. Tretja terasa je 275 m visoko. V tej višini je Eiffelov stolp širok samo še 10 m.

Na tej terasi so pri oknih daljnogledi. Ob lepem vremenu vidiš s te terase tja daleč do 90 km od Pariza oddaljenega Lyonskega gozda. Na zadnji, najvišji terasi je šest prostorov, od teh trije „Eiffelovo stanovanje“. Razen navadnega pohištva je v njem klavir, Edisonova svetilka, plinski kuhalnik itd. Ostali trije prostori so namenjeni zvezdoslovcem. V njih so fizikalni, meteorološki in mikrobiološki laboratoriji. Eiffelov stolp ima tudi radijsko postajo.

NOČNA ČISTILNICA V PARIZU

V Parizu so odprli svojevrstno podjetje, o katerem pravijo lastniki, da je bilo že zdavnaj potrebno. Gre za nočno čistilnico oblek. Odpre se ob devetih zvečer in dela do petih zjutraj. Ponočnjakom, ki se polijejo s pijačo ali ki si zamažejo obleko z jedjo, se ni treba bati, da bi jih doma zmerjali. Med potjo stopijo v novo čistilnico, kjer jim obleko hitro očistijo.

O STRUPENIH KAČAH

Strupene kače so človeku sicer nevarne, vendar pa ne tako, kakor misli večina ljudi. Človeka namreč ne napadejo, če jih ne draži. Kače so boječe in človeka pičijo samo, če se jim nenadoma približa ali če jih hoče pobiti. Če namreč človek mirno stoji, se mu lahko kača zvija po telesu, pa se ga ne bo dotaknila. Kačo lahko človek celo rahlo in počasi poboža z roko, pa se mu ne bo nič zgodilo. V Indiji in Egiptu je mnogo krotilcev kač. V resnici gre samo za ljudi, ki lepo ravnaajo z njimi. Kače so kakor druge živali. Če vidijo v človeku prijatelja, ki jih hrani in lepo ravna z njimi, mu ne store nič žalega.

V knjigarni „Naša knjiga“ lahko kupite:

(Seznam iz zaloge)

STROKOVNE:

	vez.	broš.
	cena v šil.	
Infekcijske bolezni (Bedjanič)	30.—	
Zdrava in bolna koža (Eman)	18.—	
Slov. zdravstvena beseda (Černič)	20.—	
Porodništvo (Lavrič)	45.—	
Gospodar. geografija sveta (Ilešič)	40.—	
Koroški Slovenci v zgodovini (Grafenauer)	10.—	
Jugoslavija (Melik)	45.—	
V svetu atomov (Čermelj)	35.—	

LEPOSLOVNE:

	vez.	broš.
	cena v šil.	
Zbrano delo Kette I	25.—	
Zbrano delo Jurčič II	25.—	
Zbrano delo Kersnik I	25.—	
Zbrano delo Trdina I	20.—	
Zbrano delo Aškerc I	25.—	
Zbrano delo Gregorčič I	25.—	
Zbrano delo Levstik I	25.—	20.—
Sto pesmi (O. Zupančič)	33.—	
Pomlad (M. Kranjec)	30.—	
Jamnica (Prežihov Voranc)	30.—	
Njiva (Finžgar)	30.—	
Med dvema vojnama (F. Bevk)	20.—	15.—
Lesena žlica (Juš Kozak)	23.—	17.—
Stavka (A. Ingolič)	25.—	
Sreča in kruh (C. Kosmač)	20.—	15.—
Tržaška cesta (T. Seliškar)	18.—	
Spomini na partizanska leta	10.—	
Povest o belem kruhu (Slokan)	8.—	
Med gorami (Iv. Tavčar)	3.50	
Martin Kačur (Iv. Cankar)	3.50	
Kmetške slike (J. Kersnik)	3.50	
Hlapec Jernej (Cankar)	3.50	
Visoška kronika (Tavčar)	3.50	
Izbrano delo (Ethin Kristan)	3.50	

PREVODI:

Zapiski iz osvobodilne vojne II (Čolakovič)	25.—	
Zapiski iz Amerike (Dedijer)	15.—	10.—
Novo pokolenje (B. Čopić)	4.—	
Izbrane pesmi (Puškin)	15.—	
Peter Veliki I-II (A. N. Tolstoj)	50.—	
Ana Karenina I-II (Lev Tolstoj)	40.—	
Mlada garda (Fadejev)	28.—	
Moje univerze (M. Gorki)	20.—	
Izbrana dela II (Novele) (Čehov)	25.—	
Upornik Jarka (Fr. Langer)	8.—	
Ullenspiegel (Coster)	32.—	
Pustolovščine Toma Sawyera (M. Twain)	20.—	
Ameriška tragedija I-II (Dreiser)	60.—	
Oliver Twist (Dickens)	28.—	
Komu zvoní (Hemingway)	35.—	

LIRIKA, MLADINSKA KNJIGA, DRAMATIKA:

Poezije dr. Fr. Prešerna (Jubilejna izdaja)	20.—	
Prešernove nemške pesnitve (A. Gradnik)	5.—	
Bele vode (M. Bor)	18.—	
Prešeren (usnje)	15.—	
Zupančič (usnje)	15.—	
Župnik iz Toursa (H. Balzac)	3.50	
France Prešeren — pesnik in mislec (B. Ziherl)	3.50	
Ciciban čita	1.50	
Izgubljeno kosilo (Brilli)	8.—	
Orehi (V. Albrechtova)	15.—	
Ciciban 1945-46	15.—	
Pionir 1945-46	15.—	
Za narodov blagor (Iv. Cankar)	10.—	6.—
Kralj na Betajnovi (Iv. Cankar)	5.50	

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRIPOVED VASI

11

„Glück auf!“ je butnil mednje Špornov Paškal. Kovač je kar obstal. „Konje treba prekovati. Kdaj naj jih priženem, sem te rajtal pobarati.“

„Prekovati? Nu, lahko precej, če hočeš.“ „Beštint. Čakal ne bom. Kaj pa ta rep? Saj imate čas, Oštin, pa ga jutri priženite.“

„Kakopa, kar jutri, Oštin,“ je pritrdil kovač. „Kdor prej pride, prej melje,“ se je odrezal Rutarjev.

„Ti neseš lahko svoj žakelj čez Dravo, če hočeš,“ ga je usekal kovač.

„Prav gotovo,“ je kavnil Paškal. „Če ga ne moreš sam, ti lahko kdo pomore,“ je bezal špotljivo.

„Meni dro, tebi ne bo nihče,“ je odbil Tine. „Valjel“

„Poštajnel!“ je izustil Oštin nevoljen in okrenil voliča.

„Hudičevi zalenci!“ je sunil Tine v premo in jo potisnil za Oštinom.

„Kanalja, druge barti si pa gobec operi, če prideš v kovačijo,“ je rohnal za njim kovač.

„Si ga boš dro ti spral z žganjico,“ je Rutarjev zalučal nazaj.

„Kris got!“ je pristopil mesar Jelen in se zahabljal, da je grmelo iz njega kakor iz bivo. Lica je imel podplutena in polna samih mesenih klobas, okrvavljeno srajco pa zavihan rokave, na ošpehanem zelenem klobuku se mu je petelinil težak gamsov rep, iz spodnjih žepov telovnika mu je visela čez trebuh veriga ure, močna, da bi nanjo lahko vola privezal.

Pa s srebrnimi rajniši je šekljal, saj je sekal repe za vse okolje do Drave in razmetaval kosti kakor Kapun polena.

Mimo se je usula šolarska mladež. Krotka in tiha se je razhajala, kakor bi bila izmučena. Gospoda učitelja se je bala, učiteljice pa ne, ker je bila skromna pa hrupa ni marala. Gospod Štih je videl prihajati Špornovo pa je šel ven. Saj je bil docela zrel za ženitev, a je sanjarij za Kristo kakor za prvo ljubeznijo. Vendar gospod Štih ni bil slabič ali morda hlinec, ne, Bog var! Pogled mu je bil včasih malce temen, toda ognjen, klobuk zavihan naprej. Gospod Štih je bil suh, koščen, a od sile žilav, neupogojen.

Vsi so se spoštljivo odkrili, ko sta šla mimo. Krista je žgolela v smehu, Štih ji je stopical ob levi, rad bi se malce razvedril. Saj je bila tako mikavna. Zatrjevala mu je, da se pojde samo malo pošetat, ker je dan tako vabljev. Da ima doma preveč posla, v prodajalni, s korepondenco, papanu pomaga pri računih, v kuhinji tudi. Fric pa postopa, s kolesljem se vozari ali s kolesom pa prijatelje vabi. Krista

ji pa ne mara: brenkalo so ji pohabili in drzki so tisti mrkači. V nedeljo bo plesna veselica. Fric jo že bobna, Krista se pa deloma ogreva za veselico, deloma ne. Če se bo kaj ukujala, jo bo kar k Vrbskemu jezeru potegnili. Zavisi od njenega razpoloženja. Vsevprek je usipala gospodu Štihu. Pa v Gradcu je bila, v velemestu, je načenjala že v tretje.

Poskušal je zasukati besedo drugam, toda Krista je kar naprej svirala. Saj je bilo Štihu že vse znano, vse dejanje in nehanje Špornove hiše. Sleherni večer zve vsakdanje zgodbe, objestnosti in hvalisanja kolikor hoče, posebnega nič. Otave so pohlevno gnezdo. Le Krista je njih gibalo, živ vrelce, ki žubori, opaja in vre. S smehom je ranila Krista. Tako smelo je zažgolela pa globoko zarežala. Nič o ljubezni ali o kakih resnih stvarih. Vse drugo prej: ples, dirindaj, smeh pa čenčavosti čez mero. Dekle je bilo dovzetno za vse možne zabave in burke na Otavah. Štih pa je posegal globlje, tipal ji je do dna. Pa je dotipal praznino in hlad. Saj so prihajali celovški in beljaški petelini, mnogi med njimi brhki, sam ogenj. Pa je Krista marsikoga razdražila do solz, koga gnala do poljuba, da ji je zadržal ob grudih. A je naglo izmaknila ustne in ga pustila v svežih ranah. Nihče je ni mogel omajati. Tu in tam ji je kdo samo dahnil v srce, ogreti ga ni mogel. Bilo je skrivnosti polno, kljubovalo je samemu ognju. Kaj bi Štih: njegov dom je bil siromašen, ždel je blizu Celovca. Kako naj bi kljuboval Špornovini in

Kristinini doti? Pod njeno pezo se bo lomil grunt, ne pa Štihov borni domek. Ali gospod Štih ni maral razmišljati o tem, saj je bil preponosen.

„Fräulein Krista!“ je poprijel, ko ji je bilo zmanjkalo sviranja. Namerjal je suniti nekaj težkih iz sebe.

„Pardon!“ je odskočila. V Rutarjevem kotu je bila uzrla Tonco pa je planila k nji.

Gospod Štih pa je šel dalje; toda prav nič sključen ali jokav, ne, kar pokonci vzravnan je stopal ravno pot. Da bi se cemeril za dekletom? Niti ozrl se ni za njo, ga prav nič ne zanimala. Še žal ji bo, si je mislil pa krenil skozi polje.

„Tonca, veš, nekaj ti moram povedati,“ je usula Krista prednjo. „Veš, nekaj zelo veselega, da se ti bo kar mlo storilo. Če boš molčala? Veš, Joze te je pustil pozdraviti.“

„Jozej?“

„Dá, on. Veš, papá je šel v Gradec pa me je vzel s seboj. Saj nisem bila še nikoli gori, Fric že dvakrat. Tam je sijajno, nebeško! Če bi ti vedela, Tonca! Celovec je vas, Beljak komaj gnezdo. Le še Dunaj je lepši, pravijo. Hodila sva s papanom po šetališčih, bila sva tudi na glavni promenadi. To ti je vrvenje! Bila sem vsa zadivljena. Papa je moral po poslih, jaz sem se pa takole malo šetala in sem se nakrat znašla pred neko vojašnico. Še mar mi ni bilo. Prikorači ti mimo četa vojakov — in nekdo se mi posmeje. Kar ga spoznam: bil je Jozej.“

„Jozej?“

Kaj je in kako nastane mozaik?

Kadar slišimo besedo mozaik, prav gotovo pomislimo na majhne raznobarne kamenčke, ki jih je potrpežljiva človeška roka zložila in smotrno uredila v pisano barvno ploskev. Po načinu izdelave sicer mozaika skoraj ne moremo šteti med slikarske tehnike, vendar ima plod tega neslikanega postopka — iz posameznih barvastih delcev sestavljena in v ploskvi se izživljajoča likovna stvaritev — vse značilnosti slikarstva, po katerih se ta stroka upodablja. Umetnost razlikuje od ostalih dveh, od kiparstva in arhitekture. S pomočjo barv, svetlobe in sence, smiselno razdeljenih v ploskvi in urejenih v organsko zaključeno celoto, ki izhaja iz sveta naših predstav in spoznanj o njem, ustvarja namreč slikarstvo v različnih tehnikah in z različnimi sredstvi likovne umetnine, slike. Popolnoma po zunanji značilnosti, ki ne zadevajo bistva umetnine, razlikujemo dve vrsti slikarstva: v prvo štejemo vse podobe, ki jih lahko prenašamo in jim s tem ustvarjamo primerno okolje, v katerem zažive, pa naj gre za veliko oltarno podobo, impresionistično krajino v pomladnem soncu ali pa za intimno tihožitje z rožami. Na drugi strani pa imamo zidno slikarstvo, ki je po svoji naravi nujno vezano na steno, katero prekriva in čigar naloga je skladno sožitje z dano arhitekturo, ki naj jo v izrazu podpira. To velja zlasti za starokrščansko dobo in za pozni srednji vek v dobi gotike, ko je na primer s freskami do skrajnosti pokrita notranjščina naših podružnic doživela največjo skladnost arhitekture in slikarstva, kakršno je pozneje morda ustvaril edino še korak v dobi svojega največjega razcveta. Najpopularnjša je v tej vrsti slikarstva prav gotovo fresko-tehnika, dočim so na primer sgraffito, razni načini tempere in olja z uporabo kazeina in voska manj pogoste, pa tudi manj trajne. Poleg freske je namreč prav mozaik tisti, ki se od vseh slikarskih tehnik odlikuje po svoji trajnosti in odpornosti. Pastel lahko obrišeš z roko, akvarelu že kapljica vode škoduje, tempera je močno občutljiva za vlago in oljno sliko na platnu moraš kar previdno prenašati, da je ne predreš. Mozaik pa propade šele takrat, kada se je zaradi vlage razkrojil omet, v katerega so vtisnjeni barvasti kamenčki ali pa je zaradi močne mehanične sile utrpel poškodbe.

Kako torej nastane mozaik?

Kakor vsaka umetnina je tudi mozaik sad ustvarjalne sile umetnikov. Misel, ki se mu porodi, izrazi umetnik najprej v drobni zasnovi, skici, katero potem lako poljubno poveča. Predolgo, ki je tako velika, kakor bo izvršen mozaik na steni, imenujemo karton. Slikar izriše namreč vso zunanjo risbo ter nakaže v njej tudi modelacijo in barve. S tem pa je pravzaprav njegovo delo opravljeno, ker večinoma ne opravi sam vsega postopka, se pravi: sestavljanje nakazane slike iz posameznih barvastih delcev prepusti drugi roki. Način, da je umetnik sam vlagal kamenčke naravnost v sveži

omet v steni, danes ni več v navadi. Ko je torej izrisan karton v naravni velikosti, ga preridejo tako, da dobijo njegovo zrcalno obrnjeno sliko. Nanjo potem zlagajo točno po označeni risbi in barvah mozaične delce, ki se vsak posebej drug ob drugem lepijo na papir. Material je lahko barvasti kamen primerne velikosti, tako da meri ona ploskev posameznega kamenčka, ki bo vidna na sliki, od enega do štiri kvadratne cm. Najboljši je v ta namen marmor, ki obsega bogato lestvico umetjenih barv. Starejši mozaiki, na primer rimski, so skoraj vsi kameniti. Kot material manj uporabna je raznobarna žgana glina, ki jo danes izdelujejo tovarne kar v ploščah, te pa sekajo v majhne kvadrate. Nasprotno je steklo, ki so ga uporabljali, tudi že stari mojstri, kaj prikladna snov. Velike plošče se dajo poljubno drobiti od zaželenih velikosti in se posamezni drobci potem postavijo tako, da je v končni sliki vidna njihova nepravilna lomljena pleskev, ki še bolj poživlja slikovitost mozaika. Zlat mozaik, ki je važen barvni sestavni del zlasti starejših mozaičnih kompozicij, (saj so imele te slike navadno zlato ozadje), je v naravi manj pogost in so ga zato umetno izdelovali tako, da so tenek listič pravega zlata vložili med dve stekleni plošči. Naj že bo material kakršen koli, bistvo je v tem, da se raznobarni delci sestavljajo v celoto in sicer po navadi tako, da se s pravo stranjo, ki bo potem vidna v dokončni sliki, lepijo na zrcalno risbo, imenovano karton. Da je izbira kamenčkov lažja, so istobarvna, a različnih velikosti in oblik, zbrani v posebnih skledicah. Ko je tako slika v zrcalni obliki sestavljena in so kamenčki prilepljeni na karton, se mozaik prenese na kraj, kjer bo vzdigan, in ga s hrbtno stranjo, ki je bila ob sestavljanju zgoraj, vtisnejo v svež omet, s

katerim je bila stena pravkar ometana. Kadar gre za večje ploskve, navadno ni mogoče vzdigniti vsega mozaika hkrati in se pač vzdajo postopoma posamezni deli drug poleg drugega. Že po nekaj urah, ko se je omet strdil, je mogoče papir, na katerem je bil mozaik zložen in nalepljen, s pomočjo vode odstraniti, ker smo pri lepljenju pač uporabljali takšno lepilo, ki se v vodi topi. Morebitne razpoke se zamažejo z barvastim ometom, valovita ploskev mozaika, ki skoraj redno nastane in ki bi le preveč motila celoto, pa se lahko izravna z brušenjem. Tako so nastali mnogi mozaiki, ki jih še danes občudujemo v njihovih barvah in po tem, kako se skladajo s prostorom, katerega krasi.

V naši bližini imamo ohranjene mozaike iz 12. in 13. stoletja pri Sv. Justu, nadalje v Poreču v Sloveniji sami in posebno v Ljubljani, kjer so bili izkopani mnogi rimski mozaiki, ki so pred nekako 1700 leti krasili bivališča prebivalcev tedanje Emone.

Po svojem značaju in izrazu je mozaik daleč od realistične umetnosti. Zato ni čudno, da je doživljal svoj največji razcvet v dobach, ko so upodobljeni predmeti in ljudje bolj kot bitja iz mesa in kosti znanilci neki ideje in so kot prividi iz onostranstva oblasti na stenah, da zro v gledalca.

Morda bi kdo mislil, da je „umetnost“ mozaika v tem, kako zna iz kamenčkov sestaviti sliko. Vendar je to le več ali manj vprašanje znanja in tehnične izvedbe. Kako to sliko vskladiti s celoto in jo podrediti arhitekturi, s katero bo živila in jo v izrazu podpirala ter tako ustvarjala nekaj, kar bomo lahko imenovali umetnino, to pa je naloga umetnosti in tu se ona pravzaprav pričinja. **M. Zadnikar**

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 14. februar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.30 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Komentariji. Sodobna vprašanja — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Kmečka oddaja.

Petek, 15. februar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.25 Pestra godba — 8.30 Pozdrav zate — 10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.30 Poročila. Objave. Komentariji. Sodobna vprašanja — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 „Pust na Stajerskem“.

Sobota, 16. februar:

6.10 Za kmetijstvo — 7.15 Pestre melodije — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Iz slovenske literarne zakladnice — 11.10 Veder dopoldne — 11.45

Za podeželsko ljudstvo — 13.10 Igra Zabavni orkester — 14.20 Želi si kaj! — 15.15 Tedensko kulturno zrcalo — 18.30 Iz slovenske literarne zakladnice. Slovenska narodna pesem III. del — 20.15 Sportna poročila.

RADIO LJUBLJANA

Četrtek, 14. februar:

5.30 Pester glasbeni spored — 13.00 Drobni nasveti — 13.10 Polurni zvoki — 14.00 Jezikovni pogovori — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.15 Komorna oddaja — 17.10 Narodne pesmi pojeta Danica Filipič in Greta Ložar, s harmoniko spremlja Avgust Stanko — 17.25 Kulturni pregled — 18.00 Po različnih plateh o različnih stvareh — 18.20 V ritmu koranic — 18.35 Okno v svet — 20.00 Domače aktualnosti.

Petek, 15. februar:

5.30 Pester glasbeni spored — 6.35 Gospodinski nasveti — 12.00 Slovenske umetne zborovske pesmi — 14.00 Lahka glasba z vsega sveta — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Pojo naj ljudje — 16.15 Koncert po željah — 18.20 Za pionirje —

18.40 Slovenski plesi — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.15 Narodne pesmi iz Slovenske Benečije — 21.00 „Svet v satiri in humorju“.

Sobota, 16. februar:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Odlomki iz popularnih koncertov — 14.10 V valčkovem ritmu — 14.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Rezika in Sonja — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Srečanja z znanimi umetniki — 16.15 Uganite kaj igramo! — 17.10 Vesele slovenske narodne — 17.40 Igrajo godbe na pihala — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 20.00 O športu in športnikih — 21.00 Prijetno zabavo!

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 15. do 18. februarja:

Die Sünderin

Peterhof

Od 15. do 18. februarja:

Die Liebesabenteuer des Lord Fallstaff

KRIVA VRBA

13. in 14. februarja:

Um eine Nasenlänge

BOROVLJE

13. in 14. februarja:

Hurricane

VELIKOVEC

13. in 14. februarja:

Konflikt des Herzens

Dunajski pomladanski velesojem

Priprave za letošnji dunajski pomladanski velesojem obetajo, da bo velesojem po obsegu in raznovrstnosti razstavljenih predmetov bogat in pomemben. Po informacijah velesojemskega tiskovnega urada navajamo na kratko, da bo na primer razstava:

kmetijskih strojev in orodja, bodisi avstrijskega ali inozemskega izvora, pokazala prizadevanje proizvajalcev kako prihraniti in nadomestiti človeško delovno moč in uveljaviti stroje v kmetijskih obratih.

Oddelek za papir, zapakovanje in reklamnih artiklov bo nazorno pokazal zmogljivost avstrijske proizvodnje na tem področju.

Razstava usnja bo v znamenju bistvenega napredka na področju usnjarske produkcije.

Pisalni stroji, računski stroji in stroji za vknjižbe in saldiranje bodo za ogledati od najpreprostejših modelov do najpopolnejših računskih avtomatov.

Razstava strojev za gradnjo in gradbenega materiala bo podčrtala gradbeno dejavnost kot enega izmed najpomembnejših činiteljev za zaposlitev delavcev.

V oddelku **tekstilij, ženskih in moških oblik**, ne bodo pokazali novosti samo za Dunajčane, temveč tudi za udeležence iz vseh krajev.

Senzacija na dunajskem pomladanskem velesojem bo razstava **strojev in motorjev**, ki bo pokazala najnovejši in najmodernejši razvoj strojne tehnike.

„Kdo bi si bil mislil! Ne bila bi ga spoznala, saj je čisto drugi. Izurjen ti je in prožen kakor oficir; montura mu imenitno pristaja. Kar gledala sem ga. Pa nemško ti že zna pobi Sprasheval me je to in ono. Škoda, ker je tako daleč. Za košnjo bo dobil dopust, je rekel pa mi naročal pozdrave, posebno za tebe, Tonca. Saj ti piše, gelt?“

„Piše? Malo.“

„Zato ti njemu več, gelt?“

„Kaj bi mu pisala...“

„Tajš. Le piši in izroči mu še moj pozdrav. Zdravstvuj, Tonca!“ Poredno se je zasmejala in odhitela.

Tonca se je sklonila nad jerbasom in bila vsa šibka.

Póstnik se je kregal z vetrovi, jurjevščak se je kremžil iz dneva v dan, cvétnik šele razmaja Otave. Kresnik je zatonil kakor tihe sanje, pšeničnik se izvil iz težke koprene in kakor svinčena peza padel na zemljo...

Čudno se je prevrglo na Otavah. Fantje so postajali tihi in z njimi je ždela vas. Tembolj pa je vrela Špornova plat. Do tedaj prikrita in strpljiva, je odpirala Špornova hiša polkna na stečaj, kakor bi bila sama na Otavah.

Pa je šla travulja v cvet in klepišča so zapela. Tedaj niso fantje več vzdržali molka — pa so se kar znesli v noč. In je zadržtelo skozi vas. Saj skržat v žitu svira, saj poje v travi, kdo naj koscu ubrani, ko drhti po jutranji rosi. Bližal se je veseli praznik košnje. Fantje so

pele. Jutri bodo pele kose. V Špornovi birtiji je trobentala muzika, tam je bilo živahno. Pa je na mah prestala, nekdo jo je usekal po trobi. Kratak premolk, za tem nekaj krikov, vrišč — pa se je že usulo proti lipi.

„Mörder!“ je kavsnil Šüh.

„Schweine!“ je revsnil Špornov Fric.

„Svinje!“ je zarevsal hlapec Paškal.

„Marš, prvaška svojati!“ je zalajal mesar Jelen.

Fantje so obstali. Fric jo je udril pred farovž pa zagnal kamen v okno: „Mörder!“ Kovač se je pa zagnal do Oštinovne hiše, izdril poleno in se zavihtel v gručo. „Ná, prvaški pes!“ je tresnil Rutarjevega. „Ti si nam umoril cesarja, mi ubijemo tebe!“

„Pfui!“

„Mörder!“

Težko je padala trava, v kosi ni bilo pesmi. Molče so sekali kosci, kakor bi se bali glasne besede. Sumili so, da imajo debela ušesa, da tiči za vsakim grmom žandar. Suho seno se jim je zdelo težko kot svinec. Kar naprej jim je bil v mislih mrtvi nadvojvoda, kakor bi jih težilo njega ubojstvo. Niso dajali dovolj davščin pa je obubožal; morda je umrl od gladi, saj ni smel jesti, kadar in kar bi hotel, so slišali. Morda je zašel v denarne stiske, zastran tega se sprl s sosedom — pa ga je kdo mahnil. Še zadnjič so Otavci godrnjali, ko je bil organist oznanil nove državne davščine. Naslednik prestola je mrtev in njegova žena,

otroci so sirote. Morda bo kdo zbiral zanje, bodo že dali, samo da bo mir. Saj niti ne vedo za Bosno, o Sarajevu so malokdaj slišali.

Omotno je tiščalo v ozračju, a ni bilo niti vetrca, ki bi razmaja težko soparico. Leno je mihal Mačkov rovt, v lokah je gibal klavirno — v kosi je bil strah... Srp je pa žgal kakor strup, snopje je mrtvo težilo k zemlji.

V poletje je bušnil vlak — pa je izstopil Oštinov. Kakor bi kamil na Otave blagoslov. Bil je paraden in zal, da so ljudje gledali, kakor bi prišel sam cesarjev sin. Skoro oddahnili so se. Saj služi cesarja pa bo odbil težki sum, ki je padel nanje zaradi umora. Špornova birtija se je razmahovala, vrela, kri treba sprati.

Žegnanje. Pri Sveti Ani je bilo tiho. Možnarjev ni bilo. Fantje so stali krotki krog Jozeja, oklepali so se njegove moči. Zdel se jim je silen, skoro sijajen, sami pa tako ubogi. Njihovo društvo je bilo razgnano, zato so bili klavirni; ni dosti manjkalo, pa bi ostal Rutarjev v jeti, žandarji so ga že imeli. Samo Jozej je govoril na glas, drugi so le nekako žebrali, možaki kar naprej iztrkavali pipe, brkači si niso vihali brk. Mimo je stopala Tonca, drobna in vitka, Jozej je pa tlesnil z kazalcem ob palec, počel z jezikom pa krehnil, da je poglalec dekletu v glavo skoro srce. Kaj takega ni prej nikoli naredil. Dva žandarja sta prikoračila in koj ukazala sneti z line zastavo. Moški so se molče zamajali k cerkvi, Jozej je kadil cigareto in si potiskal kapo na oči.

Molitev pa je bila globlja kot prej kedaj.

Verniki so bili zbrani v duhu in so prosili odvrnenja šibe božje, ki so jo slutili, pa ne izrekli. Tako nekaj visečega v zraku, nekaj neznanega, nenadejanega. Morda se bo utrgal oblak, morda bo strela vžgala Otave? Ali bo suša letino vzela? Bodi jim Bog milostljiv, če so ga razžalili. So bili prevzetni, lakomni, uporni? Sam Bog jim prizanesi, ne spomnijo se teh grehov. Pod korom je bil mir, da se je natančno slišal žvižgajoči šepet molitve. — Sveta mati Ana! — Pridiga pa se je čudno vlekla. Gospod župnik je govoril vse drugač kot doslej: mirno in počasi je zatezal, previdno po ovinkih iztisnil pa zadržal s tenčico blagovesti vse to, kar ga je težilo... Zadaž za stebri sta stala žandarja. Gospoda Silana sta v poslednjem času dvakrat posetila in mu očitala to in ono. Da zavaja ljudi v krivo smer, da ni izvesil žalobne zastave, da šunta Otave k uporu. Opozorila sta ga v imenu postave, naj se pazi. Časi so opasni, ki cesarjevega naslednika vpelje, še ni sprana... Gospod Silan je pojasnil samo ono radi žalobne zastave: vdrla sta v župnišče Fric in kovač pa jo izvesila še preden jo je utegnil sam. Druga ni rekel nič: v grlu ga je nekaj ščegetalo pa je zakašljaj, da je zaropotalo po veži, kakor bi kdo strupil telir. Žandarja sta si zavihala brke in šla.

Tiho je vrelo iz svetišča. Na cerkveni zid se je obesil organist pa oznanil zbranim, da je strogo zaukazano to, prepovedano ono, preključeno tisto in tisto. Prestopki se bodo strogo zasledovali.

(Dalje)